

Kis Katalin – Schindler István

Reálgazdasági felzárkózás a számok tükrében – Mi, mennyi, miért?

Az elmúlt években tapasztalt kimagasló hazai gazdasági növekedés következtében a reálgazdasági konvergencia ismét a figyelem központjába került. Vajon hol állunk jelenleg ebben a folyamatban Ausztriához vagy épp más európai országokhoz képest? A rendszerváltáskor, az ezredfordulón vagy épp most a legjobb a helyzetünk? Kérdések, amivel a gazdasági fejlettségünk kapcsán rendszeresen találkozhatunk. Jelen cikkkel a Magyar Nemzeti Bank szakértői cikksorozatot indítanak, melynek célja a rendszerváltás óta zajló reálgazdasági felzárkózás természetének minél pontosabb megértése. Az első részben a gazdasági fejlettséget mérő számos mutatószám között kívánunk rendet tenni, bemutatva hazánk Ausztriához mért teljesítményének elmúlt három évtizedes alakulását.

Hazánk az idei évben történelmének egyik fontosabb évfordulóját ünnepli. 30 évvel ezelőtt **1989-ben zajlottak a rendszerváltás ikonikus eseményei**. A szocialista tervgazdaság feladása és a piacgazdaságra történő átállás folyamata mögött hosszú távú gazdasági célként szinte azonnal megjelent az osztrák fejlettségi szint megközelítésének igénye. A gazdasági felzárkózás azonban nem egy gyors és automatikusan bekövetkező folyamat. A felzárkózási időszakok hossza minimum 20 év, de inkább 25 és 30 évet is igénybe vehet. 30 év távlatából immár kijelenthetjük, hogy a rendszerváltás gazdasági álma sajnos ezidáig nem teljesült. Cikksorozatunk első részében a legfontosabb relatív fejlettséget jelző mutatószámok segítségével tekintjük át hazánk Ausztriához viszonyított konvergenciájának pályáját, azonosítva a társadalmi szempontból a jólét változását leginkább megragadó indikátorokat.

Egy-egy ország gazdasági teljesítményének mérésére a leggyakrabban használt mutató a bruttó hozzáadott-érték, azaz a GDP. A magyar GDP nagysága az elmúlt 25 év során közel háromszorosára, 35 milliárd euróról mintegy 132 milliárd euróra emelkedett. Ausztria euróban kifejezett GDP-je 386,1 milliárd eurót tett ki tavaly. Ennek megfelelően 1995 és 2018 között a hazai GDP 19,2 százalékról, az osztrák érték harmadára emelkedett 2018-ig (1. táblázat). Ugyanakkor jóléti szempontból az egymáshoz viszonyított fejlettség mérésére a megtermelt GDP nominális szintjének összehasonlítása nem elegendő. Számos egyéb hatást is figyelembe kell vennünk.

Nem mindegy hányan termelünk! A reálgazdasági konvergencia értékelésekor figyelemmel kell lennünk az egyes országok demográfiai folyamatainak eltérésére is. **A jóléti változások szempontjából fontos szerepe van az egy főre vetített GDP adatoknak**. Magyarország és Ausztria népessége eltérően alakult az elmúlt évtizedekben. Ausztriában a populáció több mint 10 százalékkal 7,9 millió főről 8,8 millió főre emelkedett 1995 és 2018 között. Ezzel szemben hazánk lakossága az elmúlt 25 évben 5,4 százalékkal, 10,3 millió főről 9,8 millió főre csökkent 2018-ig. **A népesség eltérő változását is számszerűsítve hazánk felzárkózása a GDP mutatóban látottnál gyorsabb ütemben zajlott. Alacsonyabb indulóértékről az osztrák érték 30,9 százalékra emelkedett 2018-ra.**

Az egy főre eső GDP adatok a gazdaságok eltérő lélekszámából származó torzítást megszüntetik ugyan, de az árak meglévő különbségeit nem veszik figyelembe. Ugyanazért a termékért, szolgáltatásért Ausztriában **átlagosan közel kétszer többet kell fizetni, mint Magyarországon.** Ezen hatással is korrigálva kaphatjuk meg az úgynevezett vásárlóerő-paritáson (PPS) mért egy főre jutó GDP-t. Eszerint hazánk fejlettsége **2018-ra az osztrák fejlettség 55,2 százalékra emelkedett** (1. táblázat).

A GDP és minden abból származtatott mutató a Magyarországon működő, de külföldi tulajdonban lévő vállalatok termelését, valamint a hazánkban foglalkoztatott külföldi munkavállalók bérét is tartalmazza. Emiatt a hazai jövedelmi folyamatok megragadására az egy főre jutó GNI alkalmasabb lehet, ami csak a hazai tulajdonú vállalkozások és a magyar munkavállalók jövedelmeit veszi figyelembe. E mutató mentén megvizsgálva a két országot a felzárkózás üteme közel hasonló, mint a GDP alapú mutatók esetében, jóllehet az egy főre jutó GNI enyhén alacsonyabb a vizsgált időszak során. **1995-ben** a vásárlóerő-paritáson mért egy főre jutó **GNI az osztrák fejlettségi szint 37,7 százaléka volt, ez 2018-ra elérte az 53,2 százalékot** (1. táblázat).

A gazdasági felzárkózást megragadó makro-mutatószámok mellett a hétköznapiakban leginkább a bérszintekben meglévő különbségek alakítják a közbeszédet. **A 2010-et követő adóreformnak és az elmúlt évek dinamikus bérnövekedésének köszönhetően a magyar nettó bérszínvonal 2018-ra az osztrák szint 57,1 százalékra emelkedett, ami az összes vizsgált relatív mutató közül a legkedvezőbb értéket jelenti** (1. ábra).

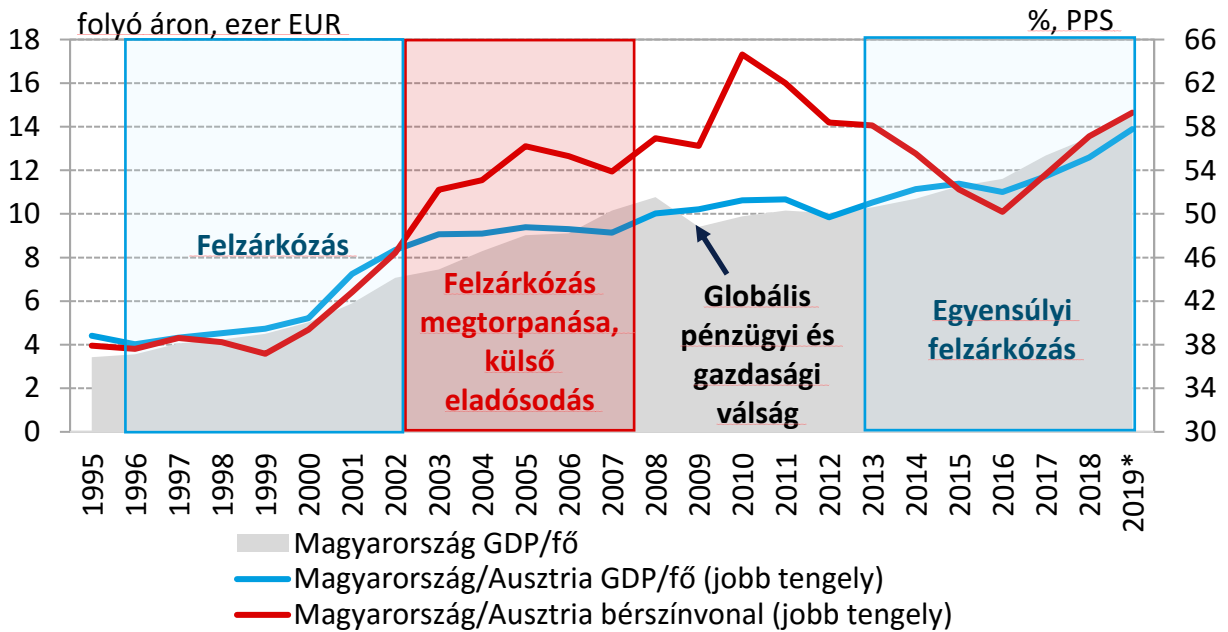
1. táblázat: A folyó áras GDP és GNI, illetve az egy főre jutó GDP és GNI alakulása Ausztriában és hazánkban

		1995	2000	2008	2018	2019
GDP folyó áron (mrd EUR)	HU	35,5	51,3	108,1	131,9	142,0
	AT	184,4	213,6	293,8	386,1	399,9
GDP/fő (ezer EUR/fő)	HU	3,4	5,0	10,8	13,5	14,6
	AT	23,2	26,7	35,3	43,7	45,0
GDP/fő (ezer PPS/fő)	HU	7,7	10,4	16,3	21,7	23,4
	AT	19,9	25,7	32,7	39,3	40,5
GDP/fő (ezer PPS/fő)	HU/AT	38,8	40,4	50,1	55,2	57,8
		1995	2000	2008	2018	2019
GNI folyó áron (mrd EUR)	HU	34,3	48,9	101,5	126,6	136,0
	AT	183,6	211,7	296,2	384,7	398,4
GNI/fő (ezer EUR/fő)	HU	3,3	4,8	10,1	13,0	13,9
	AT	23,1	26,4	35,6	43,5	44,8
GNI/fő (ezer PPS/fő)	HU	7,5	9,9	15,3	20,8	22,4
	AT	19,8	25,5	32,9	39,2	40,3
GNI/fő (ezer PPS/fő)	HU/AT	37,7	38,8	46,6	53,2	55,6

Megjegyzés: A 2019-re vonatkozó adat előrejelzés. Magyarország esetében az MNB 2019. júniusi Inflációs Jelentése alapján. Ausztria esetében az Európai Bizottság 2019. májusi előrejelzése alapján. 2019-re vonatkozóan 2018-as árszinteket feltételezve. Forrás: Eurostat, Európai Bizottság, MNB

Magyarország a rendszerváltás óta összességében konvergált Ausztria fejlettségi szintjéhez, azonban a felzárkózás üteme időszakról-időszakra jelentős eltéréseket mutatott (1. ábra). Egészen 2010-ig az egyensúly vagy növekedés közötti választás jellemezte a magyar gazdaság növekedési pályáját (a jelenséget részletesen mutatja be Matolcsy György **Egyensúly és növekedés** című könyve). A rendszerváltást követő transzformációs időszak a GDP jelentős visszaesését eredményezte, amely az örökölt **magas adósságokkal párosulva** a külső és belső egyensúly gyors felborulását okozta. A 90-es évek kiigazításai javították a gazdaság egyensúlyi helyzetét, azonban visszafogták a gazdasági felzárkózást egészen az évtized második feléig. Ezt követően egy rövid, javuló egyensúlyi mutatókkal és gyors növekedéssel jellemezhető periódus következett a 2000-es évek elejéig. **1997 és 2001 között az élénk növekedés a külső és belső egyensúly megtartása és az államadósság csökkenése mellett következett be, segítve hazánk gyors felzárkózását az osztrák fejlettséghez.** A 2002 és 2006 közötti években azonban a makrogazdasági egyensúly megbomlásával idővel a hazai felzárkózás is megtorpant. A világgazdasági válság tovább mélyítette a fenntarthatatlanná váló növekedési modell súlyos problémáit.

1. ábra: Magyarország egy főre jutó GDP-jének alakulása és hazánk felzárkózása Ausztriához

Megjegyzés: *A 2019-re vonatkozó adat előrejelzés. Magyarország esetében az MNB 2019. júniusi Inflációs Jelentése alapján. Ausztria esetében az Európai Bizottság 2019. májusi előrejelzése alapján. 2019-re vonatkozóan 2018-as árszinteket feltételezve.

Forrás: Eurostat, Európai Bizottság, MNB

A 2010 utáni egyensúlyt és növekedést biztosító gazdasági reformok megteremtették a fenntartható felzárkózás feltételeit Magyarországon. **A 2010 utáni fiskális, majd a 2013 utáni monetáris politikai fordulat stabilizálta hazánk költségvetését és újból növekedési pályára állította a magyar gazdaságot.** A gazdaságpolitika két fő ága között 2013-tól megteremtett összhangnak köszönhetően egy olyan új gazdasági modell jött létre, amely a makropénzügyi egyensúly fenntartása mellett képes dinamikus növekedést biztosítani. Magyarország, a többi visegrádi ország mellett, az Európai Unió növekedési motorjává vált. **Hazánk Ausztriához viszonyított fejlettsége 2013 és 2018 között 51 százalékról 55,2 százalékra emelkedett.**

Előretekintve a hazai gazdaság bővülése 2019-ben is számottevően az osztrák növekedés felett alakulhat, ezzel hazánk relatív fejlettsége az osztrák szint 58 százaléka közelébe emelkedhet, ami az elmúlt 3 évtized legmagasabb értéke. A magyar gazdaság felzárkózása akkor lehet hosszú távon is eredményes, ha továbbra is fennmarad a fejlett országokhoz képest évi legalább 2 százalékpontos növekedési többlet. A Magyar Nemzeti Bank 2018 novemberében publikált [Növekedési Jelentése](#) alapján egy átfogó versenyképességi fordulat segítségével hazánk 2030-ra az osztrák fejlettség 80-90 százalékát is megközelítheti. A gazdasági felzárkózás fenntartásának fő motorja a termelékenység növelése. Ehhez elsősorban a tőke- és technológia-intenzív növekedésre való átállás járulhat hozzá. Ennek részletes kifejtése azonban már a cikksorozat következő részében várható.

„Szerkesztett formában megjelent a [Portfolio.hu](#) oldalon 2019. augusztus 23-án.”